

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

24 12 2024

м. Київ

№ 1786

Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву

Відповідно до підпункту 13 пункту 4 та пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), на виконання підпункту 4 завдання 2 Плану заходів з відновлення освіти на деокупованих територіях на 2024—2027 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2024 року № 897-р, та з метою розвитку та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, що необхідні для ефективної організації освітнього процесу після деокупації тимчасово окупованих територій України,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву (далі – Типова програма), що додається.

2. Директорату шкільної освіти (Кільдерова Інна) забезпечити оприлюднення Типової програми на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Кузьмичову Надію.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

24 12 2024 № 1786

ТИПОВА ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів
загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву**

Розробники: Міністерство освіти і науки України, державна установа «Український інститут розвитку освіти» (Гладкова Г. В., начальник відділу професійного розвитку педагогічних працівників державної установи «Український інститут розвитку освіти»; Новик І. М., канд. пед. наук, методист відділу професійного розвитку педагогічних працівників Державної установи «Український інститут розвитку освіти»).

Рецензенти:

Колган Т. В., проректор з навчальної роботи та економічних питань, доцент кафедри управління та адміністрування Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

Остапенко А. С., проректор з науково-методичної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву для роботи на деокупованих територіях.

Обсяг: 540 год (18 ЄКТС) + 60 год (2 ЄКТС) варіативного блоку за вибором слухачів.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна / дистанційна).

Мета: розвиток та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, що необхідні для ефективної організації освітнього процесу після деокупації тимчасово окупованих територій України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- забезпечити розуміння особливостей та ціннісних орієнтирів діяльності закладу освіти та кожного педагогічного працівника на деокупованій території;
- поглибили знання з ключових концептів організації освітнього

процесу після деокупації тимчасово окупованих територій та дотримання норм чинного законодавства

- ознайомити з основами першої домедичної допомоги та ментального здоров'я учасників освітнього процесу;
- формувати здатність управління конфліктами під час освітнього процесу на деокупованій території;
- опанувати ключові напрями, завдання, особливості розбудови безпечного, інклюзивного та психологічно комфортного освітнього середовища в закладі освіти в умовах деокупації;
- розвинути вміння критично оцінювати інформацію та працювати з нею в умовах деокупації;
- розвинути здатність ефективно використовувати наявні цифрові ресурси для розбудови безпечного цифрового освітнього середовища;
- розвинути здатність виявлення в здобувачів освіти освітніх втрат та їх подолання з використанням методів, прийомів і технологій компетентнісного навчання.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. Сучасні виклики, спричинені збройним конфліктом в Україні та необхідністю відновлення освітньої системи на деокупованих територіях, вимагають від педагогів удосконалення професійних компетентностей, адаптивності та високого рівня професіоналізму. Забезпечення якісної освіти в цих умовах є пріоритетом державної політики та однією з головних умов стабілізації суспільного життя, інтеграції молоді в безпечне, розвивальне середовище.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2023 № 1112 «Про затвердження Порядку формування кадрового резерву працівників для роботи у закладах освіти на деокупованих територіях України» розпочато формування та підготовку кадрового резерву педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти для роботи на деокупованих територіях (далі – резерв) Автономної Республіки Крим, Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської областей та м. Севастополь.

Держава гарантує здобувачам освіти на деокупованих територіях право на здобуття якісної та доступної української освіти незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

Відновлення освітнього процесу у звільнених населених пунктах – це не тільки відновлення будівель та забезпечення навчальними матеріалами, а насамперед відновлення психологічного здоров'я учнів і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (далі – педагогічні працівники), створення безпечного й сприятливого освітнього середовища. Педагогічні працівники, які зараховані до резерву, мають бути готові до організації освітнього процесу на деокупованих територіях, тому, потребують особливої підготовки, спрямованої на *поглиблення знань* щодо сутності реформаційних процесів в галузі освіти та подолання освітніх втрат, спричинених війною та окупацією, *формування* готовності до реалізації державних освітніх стандартів в умовах відновлення освітнього процесу на деокупованих територіях, *розвиток та вдосконалення* професійних компетентностей педагогічних працівників відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», зокрема щодо *психологічної* підтримки учасників освітнього процесу в умовах війни та післявоєнного відновлення, створення *безпечного* освітнього середовища, організації *інклюзивного* навчання, критичного оцінювання *інформації*, використання та створення *цифрових ресурсів*, формування в здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України, прагнення до взаєморозуміння, *безконфліктної комунікації* тощо.

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, яких зараховано до кадрового резерву (далі – *Програма*) розроблена з урахуванням актуальних потреб, специфіки роботи в постконфліктних умовах та пріоритету безпеки, психологічної підтримки й інклюзивного підходу до організації та впровадження освітнього процесу на деокупованих територіях.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників за цією Програмою є важливим для забезпечення ефективного функціонування закладів загальної середньої освіти на територіях, які були в окупації від декількох місяців (Чернігівська, Сумська області) до декількох років (Донецька, Луганська області, Автономна Республіка Крим).

Зміст Програми розроблено відповідно до державної політики щодо реформування системи освіти, з урахуванням вимог законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2023 року № 1112 «Про затвердження Порядку формування кадрового резерву працівників для роботи у закладах освіти на деокупованих територіях України», розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2024 року № 897-р. «Про затвердження плану заходів

з відновлення освіти на деокупованих територіях на 2024–2027 роки», державних стандартів загальної середньої освіти, професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29.08.2024 № 1225, інших нормативних документів.

Система підвищення кваліфікації педагогічних працівників, яких зараховано до кадрового резерву, охоплює кілька етапів:

I етап – проходження базового онлайн-курсу «Відновлення освіти на деокупованій території» (обов'язково);

II етап – проходження 8 фасилітованих курсів (обов'язково);

III етап – проходження методичної та педагогічної практики (обов'язково);

IV етап – проходження спецкурсів (курси за вибором слухачів).

На підставі цієї Програми суб'єкти підвищення кваліфікації можуть розробляти власні програми фасилітованих курсів, спецкурсів, використовуючи всі або окремі модулі та теми відповідно до потреб слухачів і рівня їх підготовки.

Напрями підвищення кваліфікації: основи андрагогіки; безпека закладу освіти; розвиток та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти; особливості інклюзивного навчання; використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі; управління конфліктами; психологічна підтримка; освітні втрати; особливості викладання в НУШ.

Компетентності: програма передбачає вдосконалення раніше набутих компетентностей: інформаційно-цифрової, психологічної, інклюзивної, здоров'язбережувальної, предметно-методичної.

Очікувані результати навчання:

Слухачі будуть знати та розуміти:

- основні нормативно-правові акти, які регулюють діяльність закладів загальної середньої освіти на деокупованій території, вимоги законодавства щодо захисту інформації, психологічної, психосоціальної допомоги та підтримки учасників освітнього процесу, прав і свобод людини, організації безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти;

- основи громадянської освіти та реалізації громадянознавчого компонента у зміст навчання на деокупованій території;

- способи критичного оцінювання інформації, основи медіаграмотності;

- основи першої психологічної допомоги, форми надання психоемоційної підтримки, сутність соціально-емоційного навчання;
- психоемоційні особливості учнів, які зазнали впливу війни;
- алгоритм роботи з конфліктами, способи боротьби зі стереотипами й упередженнями, методи вирішення конфліктних ситуацій і суперечок;
- особливості інклюзивного навчання та роботи команди супроводу в закладі освіти на деокупованій території;
- принципи й стратегії універсального дизайну в освіті та технології підтримки;
- особливості створення та адаптації освітнього середовища в умовах деокупації;
- безпекові та санітарні норми в закладах освіти після відновлення на деокупованих територіях;
- способи поведінки в небезпечних ситуаціях, умовах кризи та фактори можливого ризику в приміщенні й на території закладу освіти;
- правила безпечної поведінки в умовах наявності мін та вибухонебезпечних предметів;
- основи надання першої домедичної допомоги;
- форми й методи збереження ментального здоров'я та ресурсності в умовах війни та інших криз;
- цифрові технології і цифрові ресурси для організації освітнього процесу на деокупованій території.

Слухачі будуть уміти:

- моделювати педагогічну діяльність на деокупованій території;
- використовувати різні способи критичного оцінювання інформації, різні інструменти для перевірки інформації, різні методи навчання учнів протидії ворожій пропаганді та захисту від інформаційних маніпуляцій;
- інтегрувати громадянознавчий компонент у навчальні предмети та формувати громадянські компетентності, що є найбільш актуальними для учнів, які проживають на деокупованих територіях;
- розпізнавати ознаки стресу та психологічних травм у здобувачів освіти, які пережили травматичний досвід, евакуацію або інші наслідки війни; надавати першу психологічну допомогу учасникам освітнього процесу, розвивати стресостійкість у суб'єктів освітнього процесу;
- використовувати різні прийоми соціально-емоційного навчання та практики, спрямовані на посилення взаємодії і порозуміння здобувачів освіти;
- використовувати різні способи боротьби зі стереотипами, упередженнями та їх наслідками в закладах освіти на деокупованих територіях;

- управляти конфліктами (діагностувати та вчасно реагувати) під час освітнього процесу на деокупованій території;
- використовувати різні методи вирішення конфліктних ситуацій і суперечок;
- адаптувати та модифікувати навчальний матеріал в освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб здобувачів освіти;
- формувати в класі атмосферу підтримки, взаємоповаги та співпраці між учнями, долучаючи тих, хто має особливі освітні потреби;
- організовувати роботу здобувачів освіти за принципами безпеки в закладі освіти, в укритті, у непристосованих приміщеннях;
- створювати протоколи безпеки та алгоритм дій під час небезпеки та виникнення надзвичайної ситуації соціального характеру;
- формувати в здобувачів освіти культуру безпечної поведінки у воєнний і повоєнний час на територіях, потенційно забруднених вибухонебезпечними предметами;
- ідентифікувати види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування) та мобінгу в освітньому середовищі, вживати заходів щодо їх попередження;
- надавати першу домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- використовувати різні методи й прийоми збереження ментального здоров'я в умовах війни, ресурси та стратегії, що допомагають підтримувати ментальне здоров'я;
- діагностувати в здобувачів освіти освітні втрати та здійснювати їх подолання з використанням методів, прийомів і технологій компетентнісного навчання;
- використовувати цифрові сервіси й технології для розбудови безпечного цифрового освітнього середовища в закладі освіти на деокупованій території;
- використовувати прийоми самодопомоги, самоменеджменту, самомотивації.

Розподіл годин за видами діяльності має орієнтовний характер; послідовність і кількість годин на вивчення окремих тем може змінюватися суб'єктами підвищення кваліфікації в межах визначеного часу курсів, передбаченого Програмою.

Вибір форм організації освітнього процесу, методів і засобів навчання здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації для досягнення результатів навчання, визначених Програмою.

Система та критерії оцінювання результатів навчання слухачів визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Зміст навчальних модулів	К-сть годин
БЛОК І БАЗОВИЙ ОНЛАЙН-КУРС «ВІДНОВЛЕННЯ ОСВІТИ НА ДЕОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ»		60
1.	Реінтеграція та відновлення деокупованих територій, особливості роботи закладу освіти в умовах деокупації	4
2.	Робота з інформацією: правила критичного оцінювання, захисту від фейків та російської пропаганди, безпека комунікації	6
3.	Психоемоційна підтримка учасників освітнього процесу на деокупованій території	6
4.	Робота з конфліктами. Медіація та ненасильницька комунікація	6
5.	Стратегії розвитку інклюзивного освітнього середовища. Шляхи забезпечення інклюзивного навчання на деокупованій території	4
6.	Особливості створення та адаптації освітнього простору в нетипових умовах	6
7.	Організація безпечного, розвивального освітнього середовища в закладі освіти на деокупованих територіях: вимоги та можливості	4
8.	Цифрові технології та цифрові ресурси для організації освітнього процесу на деокупованій території	4
9.	Особливості викладання в НУШ на деокупованій території	8
10.	Освітні втрати та їх подолання	4
11.	Базові основи громадянської освіти та реалізація громадянсько-навчального компонента в закладі освіти на деокупованій території	6
12.	<i>Підсумкові заходи</i>	2
БЛОК ІІ ФАСИЛІТОВАНІ КУРСИ		
КУРС 1. ІНФОРМАЦІЯ ТА ПРАВИЛА РОБОТИ З НЕЮ		45
1.	Вимоги законодавства щодо захисту інформації, академічної доброчесності, мережевого етикету в професійній діяльності	8
2.	Правила та способи критичного оцінювання інформації, достовірності інформаційних джерел	8
3.	Фейки як спосіб маніпуляції свідомістю та захист від них	8
4.	Медіаграмотність, правила захисту від маніпулятивних новин	10
5.	Методи навчання учнів протидії ворожій пропаганді та захисту від інформаційних маніпуляцій	10
6.	<i>Підсумкові заходи</i>	1
КУРС 2. ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ДЛЯ РОБОТИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ		60
1.	Вимоги законодавства щодо психологічної, психосоціальної допомоги та підтримки учасників освітнього процесу. Взаємодія та відновлення довіри на деокупованих територіях	6

2.	Основи соціально-емоційного й етичного навчання (СЕЕН) та практики стійкості	8
3.	Травми, стресові реакції та способи роботи з ними	10
4.	Способи формування мотивації здобувачів освіти до навчання на деокупованих територіях	
5.	Психоемоційні особливості учнів, які зазнали впливу війни. Методи підтримки інтеграції в мирне життя та демілітаризація свідомості здобувачів освіти	6
6.	Базові навички надання першої психологічної допомоги. Перенаправлення. Форми надання психоемоційної підтримки здобувачам освіти, зокрема дітям, що пережили травматичні події	10
7.	Практики, спрямовані на посилення взаємодії та порозуміння здобувачів освіти, розвиток їхньої уваги	6
8.	Побудова ефективної взаємодії та комунікації з дітьми і сім'ями військових / ветеранів. Соціальна згуртованість учасників освітнього процесу (членів громади) на деокупованих територіях	4
9.	Основи самодопомоги, самоменеджменту, самомотивації	6
10.	<i>Підсумкові заходи</i>	2
КУРС 3. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ		60
1.	Вимоги законодавства щодо прав і свобод людини	8
2.	Стереотипи й упередження, їх вплив на побудову конструктивної і безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу на деокупованій території	8
3.	Алгоритм роботи з конфліктами: діагностика конфлікту, ідентифікація, підбір методів урегулювання конфліктів, шляхи їх вирішення. Вчасне реагування на конфлікт	12
4.	Медіація як спосіб урегулювання конфліктів (спорів) у відносинах між учасниками освітнього процесу	10
5.	Методи вирішення конфліктних ситуацій і суперечок	10
6.	Способи створення атмосфери відкритості, довіри, емпатійного середовища для формування позитивного психологічного клімату в закладі освіти на деокупованій території	10
7.	<i>Підсумкові заходи</i>	
КУРС 4. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА НА ДЕОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ		45
1.	Особливості організації інклюзивного навчання та роботи команди супроводу на деокупованій території	4
2.	Різноманітність особливих освітніх потреб, їх прояви та способи виявлення в здобувачів освіти на деокупованій території	4
3.	Принципи й стратегії універсального дизайну та розумного пристосування у сфері освіти на деокупованій території	4
4.	Розроблення і реалізація індивідуальної програми розвитку учня з особливими освітніми потребами	6
5.	Рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання	6

6.	Адаптації та модифікації в освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб здобувачів освіти	8
7.	Партнерська взаємодія фахівців команди супроводу та батьків як умова ефективності інклюзивного навчання на деокупованій території	6
8.	Формування в класі атмосфери підтримки, взаємоповаги та співпраці між учнями, вчителями та іншими учасниками освітнього процесу	6
9.	<i>Підсумкові заходи</i>	1
КУРС 5. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО, РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ		45
1.	Вимоги законодавства щодо організації безпечного, розвивального освітнього середовища в закладі освіти на деокупованих територіях, зокрема стосовно основ безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни	4
2.	Основи міжнародного гуманітарного права. Організація освітнього середовища на демократичних засадах	4
3.	Особливості створення та адаптації освітнього середовища в нетипових умовах. Види укриттів. Безпечне та безперешкодне пересування по школі	8
4.	Способи поведінки в небезпечних ситуаціях та фактори можливого ризику в приміщенні й на території закладу освіти. Шляхи евакуації	8
5.	Безпека в умовах війни. Мінна безпека. Правила безпечної поведінки в умовах наявності мін та вибухонебезпечних предметів	8
6.	Засади інформаційно-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності	6
7.	Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), мобінгу, правила запобігання та протидії їм	6
8.	<i>Підсумкові заходи</i>	1
КУРС 6. ПЕРША ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		60
1.	Перша домедична допомога учасникам освітнього процесу	30
2.	Основи ментального здоров'я і ресурсності. Самопомога та допомога іншим людям через призму Моделі стійкості спільнот	20
3.	Прийоми збереження особистого фізичного й психологічного здоров'я. Профілактика психологічної травматизації педагогічних працівників	8
4.	<i>Підсумкові заходи</i>	2
КУРС 7. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЦИФРОВІ РЕСУРСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ		45
1.	Цифрові технології та цифрові ресурси для організації освітнього процесу на деокупованій території	10
2.	Особливості організації освітнього процесу в закладі освіти за дистанційною / змішаною формою навчання. Платформи для дистанційного та змішаного навчання. Освітня аналітика та технології ухвалення рішень на основі даних платформ	12
3.	Правила інформаційної безпеки в цифровому середовищі (цифрова гігієна, кібербезпека, профілактика кібербулінгу), правила захисту від інформаційних вірусів та маніпуляцій на деокупованій території	10
4.	Правила безпечної комунікації через e-mail та соцмережі	6

5.	Академічна доброчесність в умовах цифрового освітнього середовища	6
6.	Підсумкові заходи	1
КУРС 8. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ В НУШ НА ДЕОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ. ОСВІТНІ ВТРАТИ		60
1.	Виявлення та подолання освітніх утрат, що з'явилися в здобувачів освіти внаслідок навчання на тимчасово окупованій території України та поза межами України	6
2.	Моделювання змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) та його адаптування до потреб здобувачів освіти, а також до поточної ситуації	8
3.	Застосування міжпредметних зв'язків й інтеграції змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь	8
4.	Особливості викладання в НУШ. Компетентнісний і діяльнісний підходи, кооперативне, проектне навчання, дослідження та експерименти для досягнення результатів, визначених державними стандартами	12
5.	Особливості оцінювання навчальних результатів учнів. Формувальне оцінювання як чинник мотивації та підтримки в навчанні	8
6.	Реалізація білінгвальної освіти в ЗЗСО на деокупованих територіях, можливості та моделі білінгвальної освіти	8
7.	Формування громадянської свідомості та патріотизму на уроках і в позакласній діяльності	8
8.	Підсумкові заходи	2
БЛОК III ПРАКТИКА		60
1.	Методична практика	30
2.	Педагогічна практика	30
УСЬОГО: 540 годин/ 18 кредитів ЄКТС		
БЛОК IV ВАРІАТИВНИЙ¹		
Спецкурс. Нова редакція Українського правопису: зміни та їх причини		15
Спецкурс. Фасилітація (для тих, хто готовий стати фасилітатором для нових груп)		15
Спецкурс. Наставництво (для тих, хто готовий стати наставником, зокрема під час практики)		15
Спецкурс. Супервізія (для тих, хто відповідає вимогам до супервізорів та готовий проводити супервізію)		15
УСЬОГО: 60 годин/ 2 кредити ЄКТС		

¹ Проводяться за вибором слухачів, формується окремий сертифікат.

III. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

БЛОК I

БАЗОВИЙ ОНЛАЙН-КУРС

«ВІДНОВЛЕННЯ ОСВІТИ НА ДЕОКУПОВАНИЙ ТЕРИТОРІЇ»

Тема 1. Реінтеграція та відновлення деокупованих територій, особливості роботи закладу освіти в умовах деокупації

Роль освіти в процесі реінтеграції деокупованих територій. Державна політика та програми щодо підтримки відновлення освіти на деокупованих територіях. Заклад освіти як провідник відновлення національної ідентичності та інтеграції в єдиний освітній простір. Завдання закладу освіти в реалізації державної освітньої політики на деокупованих територіях. Особливості організації освітнього процесу в умовах деокупації. Особливості роботи з дітьми, які тривалий час перебували в умовах обмеженого доступу до української освіти.

Тема 2. Робота з інформацією: правила критичного оцінювання, захисту від фейків та російської пропаганди, безпека комунікації

Інформація в умовах війни та деокупації. Способи критичного оцінювання інформації. Ресурси для перевірки достовірності джерел. Характеристики фейків та способи їх розпізнавання. Протидія пропаганді та дезінформації. Критерії медіаграмотності. Правила та інструменти перевірки інформації.

Тема 3. Психоемоційна підтримка учасників освітнього процесу на деокупованій території

Вплив воєнних дій та вимушеного переселення в Україні на психічне здоров'я здобувачів освіти. Вікові особливості психоемоційного стану здобувачів освіти в умовах війни.

Поняття про першу психологічну допомогу. Види першої психологічної допомоги. Перенаправлення.

Форми надання психоемоційної підтримки здобувачам освіти, зокрема дітям, що пережили травматичні події.

Тема 4. Робота з конфліктами. Медіація та ненасильницька комунікація

Принципи та алгоритми роботи з конфліктами в закладі освіти. Вчасне реагування на конфлікт. Розвиток комунікації та взаємодії, формування культури ефективної взаємодії, порозуміння та діалогу для запобігання конфліктам між учасниками освітнього процесу на деокупованій території.

Медіація як ефективний спосіб вирішення конфліктів у відносинах між учасниками освітнього процесу. Метод ненасильницької комунікації.

Тема 5. Стратегії розвитку інклюзивного освітнього середовища. Шляхи забезпечення інклюзивного навчання на деокупованій території

Законодавчі основи інклюзії, принципи та вимоги до освітнього

середовища. Ключові цілі та завдання Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання. Особливості організації інклюзивного навчання та роботи команди супроводу на деокупованій території. Різноманітність особливих освітніх потреб. Травматичні події та їх вплив на виникнення нових особливих освітніх потреб.

Методи виявлення та роль фахівців і батьків у процесі ідентифікації потреб учнів. Врахування принципів універсального дизайну та розумного пристосування в освітньому процесі. Адаптація навчальних матеріалів і створення доступного середовища.

Індивідуальна програма розвитку (ІПР). Рівні підтримки дітей з ООП. Етичні аспекти, недискримінаційний підхід, фактори формування позитивного клімату в класі.

Тема 6. Особливості створення та адаптації освітнього простору в нетипових умовах

Адаптація шкіл до нових умов (ремонти, обладнання, санітарні правила та норми). Підготовка персоналу до роботи в складних умовах. Створення безпечного освітнього середовища в різних типах приміщень.

Визначення «нетипових умов» в освіті. Характеристика факторів, що впливають на створення нетипових умов (наприклад, природні катаклізми, конфлікти, пандемії, війни, обмежені ресурси тощо).

Виклики, що постають перед освітянами при адаптації освітнього простору до нетипових умов. Основні принципи створення та адаптації освітнього простору в нетипових умовах.

Облаштування освітнього простору в нетипових умовах. Функціональні осередки, що можуть бути створені в нетипових умовах та непристосованих до навчання приміщеннях. Організація освітнього процесу в нестандартних умовах.

Тема 7. Організація безпечного, розвивального освітнього середовища в закладі освіти на деокупованих територіях: вимоги та можливості

Забезпечення безпеки в закладах освіти на деокупованих територіях. Відновлення освітнього процесу в умовах підвищених ризиків. Безпечне повернення до навчання: виклики та рішення. Безпека в закладі освіти під час надзвичайних ситуацій. Безпека учнів під час надзвичайних ситуацій. Евакуація та правила поведінки під час загрози.

Навчання безпечної поведінки під час різних типів загроз. Облаштування укриттів для здійснення освітнього процесу. Безпека в укриттях. Основи самозахисту та самооборони.

Тема 8. Цифрові технології та цифрові ресурси для організації освітнього процесу на деокупованій території

Цифрові технології та ресурси для освітнього процесу на деокупованих територіях. Використання інтерактивного контенту, інструментів для підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Заходи з кіберзахисту та конфіденційності, безпечне зберігання навчальних матеріалів.

Організація дистанційного та змішаного навчання на деокупованій території. Навчання цифрової гігієни, системи захисту інформації учасників освітнього процесу. Виявлення та попередження випадків кібербулінгу в школах.

Тема 9. Особливості викладання в НУШ на деокупованій території

Особливості розроблення навчальних програм на основі модельних для різних класів різних категорій здобувачів освіти на деокупованій території з урахуванням потреб здобувачів освіти й тривалості перебування поза межами освітнього процесу України. Індивідуальні освітні траєкторії здобувачів освіти на деокупованій території.

Групові та кооперативні форми організації діяльності здобувачів освіти на уроці. Компетентнісне навчання через проєктну, дослідницьку та експериментальну діяльність.

Особливості оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на деокупованих територіях.

Реалізація білінгвальної освіти в ЗЗСО на деокупованих територіях, можливості та моделі білінгвальної освіти.

Тема 10. Освітні втрати та їх подолання

Освітні втрати, пов'язані з тривалістю перебування здобувачів освіти поза межами освітнього процесу України.

Діагностування рівня навчальних досягнень учнів і різниці в академічній успішності між різними категоріями здобувачів освіти на деокупованих територіях відповідно до державних стандартів освіти України. Інструменти для діагностування. Стратегії компенсації навчальних утрат і розривів.

Тема 11. Базові основи громадянської освіти та реалізація громадянсько-назничого компонента в закладі освіти на деокупованій території

Демократія і тоталітаризм (переваги України й відмінності з російською федерацією). Демократичні принципи та цінності в щоденній практиці викладання предметів у закладі освіти на деокупованій території.

Основи громадянської освіти та реалізація громадянсько-назничого компонента в закладі освіти на деокупованій території. Громадянська освіта та її роль у формуванні суспільства. Громадянські компетентності, що є найбільш актуальними для учнів, які проживають на деокупованих територіях.

Базові знання історії української державності та перебігу українсько-російських відносин, зокрема війни (починаючи з 2014 р.), їх роз'яснення здобувачам освіти в урочній та позаурочній діяльності.

Основи національно-патріотичного виховання в Україні, їх реалізація в закладах освіти на деокупованій території.

Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах онлайн-курсу (реалізуються в змісті кожної теми за вибором суб'єкта підвищення кваліфікації):

- аналіз / дослідження інформаційних кейсів;
 - групова робота за темами курсу;
 - обговорення проблемних питань.
-

БЛОК II ФАСИЛІТОВАНІ КУРСИ

КУРС 1. ІНФОРМАЦІЯ ТА ПРАВИЛА РОБОТИ З НЕЮ

Тема 1. Вимоги законодавства щодо захисту інформації, академічної доброчесності, мережевого етикету в професійній діяльності

Вимоги законодавства щодо захисту інформації (закони України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про електронні комунікації», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну статистику» та інші). Вимоги законодавства щодо захисту персональних даних (Закон України «Про захист персональних даних»). Академічна доброчесність, її принципи та правила (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»). Авторське право (Закон України «Про авторське право і суміжні права»). Мережевий етикет: формальні правила поведінки та види порушень у соціальних мережах.

Тема 2. Правила та способи критичного оцінювання інформації, достовірності інформаційних джерел

Інформація в умовах війни та деокупації. Властивості інформації (актуальна, повна, зрозуміла, достовірна, корисна). Критичне оцінювання інформації. Правила та способи критичного оцінювання інформації. Достовірність джерел. Ресурси для перевірки достовірності джерел.

Тема 3. Фейки як спосіб маніпуляції свідомістю та захист від них

Типи маніпуляцій у традиційних і соціальних медіа: фейки, дезінформація, боти, тролі та інше. Характеристики фейків, дезінформації, їх види, походження, способи поширення, наративи, які вони несуть, види маніпуляцій. Способи розпізнавання фейків.

Наслідки впливу неправдивої інформації на здобувачів освіти. Ключові наративи російської пропаганди. Фейкові профілі (боти і тролі) для поширення дезінформації та фейків, інструменти для їх розпізнавання. Протидія наративам та дезінформації.

Тема 4. Медіаграмотність, правила захисту від маніпулятивних новин

Медіапростір: традиційні та соціальні медіа. Медіаграмотність та медіаосвіта. Критерії медіаграмотності. Складники та навички медіаграмотності. Медіатекст.

Маніпуляції з інформацією (етапи: вибір, інтерпретація, поширення,

прийняття). Інформація в умовах війни. Перевірка інформації. Інструменти для перевірки фото та відео. Фактчекінг.

Тема 5. Методи навчання учнів протидії ворожій пропаганді та захисту від інформаційних маніпуляцій

Методи формування навичок медіаграмотності здобувачів освіти для роботи з усіма видами інформації. Методи та технології розвитку критичного та системного мислення. Методи використання власного (або іншого) досвіду, персоніфікації війни, навчання за допомогою ігор, інтерактивного навчання, підтримки власного емоційного ресурсу для формування стійкості в протидії ворожій пропаганді та інформаційним маніпуляціям.

***Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу**
(реалізуються в змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):*

- аналіз / дослідження інформаційних кейсів;
- групова робота щодо критичного оцінювання інформації;
- активне слухання, обговорення правил захисту від фейків, дезінформації, ботів та тролів, маніпулятивних новин;
- моделювання / прогнозування / розв'язання ситуацій, пов'язаних з впливом російської пропаганди та дезінформації;
- ділові ігри;
- мозкові штурми;
- розробка за захист проектів «Боротьба з фейками, дезінформацією, російськими наративами в закладах освіти на деокупованих територіях».

КУРС 2. ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ДЛЯ РОБОТИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Тема 1. Вимоги законодавства щодо психологічної, психосоціальної допомоги та підтримки учасників освітнього процесу. Взаємодія та відновлення довіри на деокупованих територіях

Вимоги законодавства щодо соціального захисту та підтримки здобувачів освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю», постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII (у редакції 2024 року), наказ МОН від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами», лист МОН від 22.07.2024 № 1/13007-24 «Про методичні рекомендації щодо соціалізації та інтеграції дітей внутрішньо переміщених осіб у громадах»).

Психологічна підтримка учнів, які мають ознаки стресу та погіршення психоемоційного стану (лист МОН від 03.11.2023 № 1/17310-23 «Щодо окремих питань організації освітнього процесу в умовах воєнного стану», лист МОН від 04.04.2022 № 1/3872-22 «Про методичні рекомендації “Перша психологічна допомога. Алгоритм дій”»).

Взаємодія та відновлення довіри на деокупованих територіях. Усеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» для психосоціальної підтримки та розвитку навичок психологічної стійкості учасників освітнього процесу.

Тема 2. Основи соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) та практики стійкості

Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН) як інструмент розвитку м'яких навичок (*soft skills*). Концепція НУІІ та професійний стандарт учителя (соціальна, лідерська й емоційно-етична компетентності) крізь призму СЕЕН. Три виміри СЕЕН: усвідомленість, співпереживання, залученість. Ключові навички СЕЕН на трьох рівнях залученості: особистісному (я), соціальному (я – у класі, родині, з друзями) та системному (я – у країні, системі, на континенті, на планеті). Практики СЕЕН, які діють в Україні, програми й курси («Уроки щастя» тощо).

Практики регуляції емоцій, емпатії, підвищення самооцінки та допомоги в подоланні гніву, тривоги. Вправи, які можна інтегрувати в урок, для формування м'яких навичок. Особливості структури уроку за практиками СЕЕН: налаштування на навчання та рефлексивна практика.

Тема 3. Травми, стресові реакції та способи роботи з ними

Стрес та його стадії. Форми стресу. Типи травм та події, які можуть їх спричинити. Ознаки стресу та психологічних травм у здобувачів освіти, які пережили травматичний досвід, евакуацію або інші наслідки війни. Фази травматичної кризи. Психологічні наслідки травм. Шляхи їх подолання. Практичні прийоми управління стресом. Способи саморегуляції.

Допомога в подоланні наслідків травматичних подій: бесіда, релаксація, позитивна діяльність. Шляхи розвитку стресостійкості суб'єктів освітнього процесу.

Тема 4. Способи формування мотивації здобувачів освіти до навчання на деокупованих територіях

Поняття мотивації та її види. Фактори впливу на вмотивованість у навчальній діяльності. Види мотивів навчання. Чинники зниження мотивації на деокупованих територіях. Фактори, що сприяють формуванню внутрішньої мотивації навчальної діяльності.

Шляхи формування мотивації школярів до навчання та підвищення рівня їх навчальних досягнень. Методи та прийоми, що сприяють підвищенню мотивації навчальної діяльності в закладах освіти на деокупованих територіях.

Тема 5. Психоемоційні особливості учнів, які зазнали впливу війни. Методи підтримки інтеграції в мирне життя та демілітаризація свідомості здобувачів освіти

Вплив воєнних дій та вимушеного переселення в Україні на психічне здоров'я здобувачів освіти. Кумулятивні наслідки війни в Україні. Вікові особливості психоемоційного стану здобувачів освіти в умовах війни. Діти та підлітки як найвразливіша частина -населення з огляду на незрілість у них процесів -аналітичного осмислення, емоційної регуляції, поведінково-мотиваційних патернів та ціннісно-світоглядних характеристик. Виявлення та попередження суїцидальної і віктимної поведінки в здобувачів освіти. Виявлення та профілактика девіантної поведінки в здобувачів освіти, вчинення ними правопорушень.

Виявлення та попередження вживання здобувачами освіти психоактивних речовин, наявності в них залежності від таких речовин, іншого виду залежності. Методи підтримки інтеграції в мирне життя та демілітаризація свідомості здобувачів освіти: розвиток мирного мислення, інтеграція в цивільне життя.

Тема 6. Базові навички надання першої психологічної допомоги. Перенаправлення. Форми надання психоемоційної підтримки здобувачам освіти, зокрема дітям, що пережили травматичні події

Поняття про першу психологічну допомогу. Взаємодія вчителя з дітьми та підлітками в кризових станах і ситуаціях. Види допомоги, які потребують діти на деокупованій території. Форми першої психологічної допомоги: ненав'язливе надання практичної допомоги та підтримки; оцінка потреб; надання допомоги в задоволенні нагальних потреб (їжа, вода, інформація); уміння вислуховувати людей, не примушуючи їх говорити; уміння втішити й допомогти людині заспокоїтися; надання допомоги в отриманні інформації, установленні зв'язку з відповідними службами і структурами соціальної підтримки; захист від подальшої шкоди. Оперативні правила першої психологічної допомоги: дивитися, слухати, направляти.

Перенаправлення. Алгоритм перенаправлення. Співпраця з установами та організаціями, які надають психологічну допомогу учасникам освітнього процесу.

Форми надання психоемоційної підтримки здобувачам освіти, зокрема дітям, що пережили травматичні події (психологічні хвилинки, кола емоційного налаштування, бесіди, вживання слів підтримки), техніки підтримки: дихальні, психогімнастичні, тілесні, на зняття м'язового напруження тощо).

Тема 7. Практики, спрямовані на посилення взаємодії та порозуміння здобувачів освіти, розвиток їхньої уваги

Практики посилення взаємодії здобувачів освіти: групова робота, соціальна взаємодія, проектна діяльність, розподіл відповідальності, позитивна конкуренція, активні перерви, ділові ігри та моделювання, участь в

управлінні класом, закладом освіти тощо. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, які сприяють розвитку уваги, саморегуляції, керуванню емоціями, порозумінню.

Ефективне спілкування. Техніки активного слухання. Психотехніки роботи з важкими співрозмовниками. Примус, маніпуляція, переконання як засоби комунікативного впливу в спілкуванні. Техніки нейтралізації негативного комунікативного впливу.

Тема 8. Побудова ефективної взаємодії та комунікації з дітьми та сім'ями військових / ветеранів. Соціальна згуртованість учасників освітнього процесу (членів громади) на деокупованих територіях

Ефективна взаємодія та комунікація з дітьми та сім'ями військових / ветеранів, особливості розбудови комунікації із цією категорією, правила спілкування з військовими, підтримка дітей військовослужбовців, їх залучення в соціальні процеси.

Соціальна згуртованість учасників освітнього процесу (членів громади) на деокупованих територіях: внутрішньо переміщених сімей з дітьми, дітей військових / ветеранів та жителів громади.

Тема 9. Основи самодопомоги, самоменеджменту, самомотивації

Стресостійкість учасників освітнього процесу. Самодопомога. Інструменти для управління стресом та плекання стійкості. Практичне застосування технік саморегуляції. Самоменеджмент. Самомотивація.

Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу

(реалізуються в змісті кожної теми за вибором суб'єкта підвищення кваліфікації):

- аналіз / дослідження кейсів за темами курсу;
- групова робота щодо опанування вправ та технік для подолання симптомів посттравматичного стресового розладу;
- моделювання ситуацій, направлених на демілітаризацію свідомості учнів;
- ділові ігри;
- мозкові штурми щодо розв'язування можливих психологічних та психоемоційних проблем учасників освітнього процесу;
- використання практик, спрямованих на посилення взаємодії здобувачів освіти;
- використання практик самоменеджменту, таймменеджменту, самомотивації.

КУРС 3. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ

Тема 1. Вимоги законодавства щодо прав і свобод людини

Права і свободи громадян, гарантовані Конституцією України. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, що імплементовані у

вітчизняне законодавство. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 року. Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин ООН від 18 грудня 1992 року. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року.

Права і свободи в умовах воєнного стану в Україні (Закон України «Про правовий режим воєнного стану», Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», Закон України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», постанова Кабінету Міністрів України від 08 липня 2020 року № 573 «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану»).

Базові цінності Європейського Союзу. Хартія основоположних прав Європейського Союзу, яка визначає права та свободи громадян ЄС (зокрема особисті, економічні та соціальні права) і спеціальні положення про права дітей віком до 18 років.

Тема 2. Стереотипи й упередження, їх вплив на побудову конструктивної і безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу на деокупованій території

Поняття стереотипів. Стереотипи на основі віку, статі, раси, релігії, професії, національності. Причини виникнення стереотипів. Шляхи подолання стереотипів.

Упередження, їх види (етнічні, національні, расові, релігійні, статеві, вікові, пов'язані із зовнішністю або фізичними вадами тощо).

Вплив та наслідки стереотипів й упереджень. Дискримінація (обмеження прав людини й утиск її гідності за ознаками раси, національності, статі, релігії, переконання, майнового становища тощо), геноцид (навмисне й систематичне знищення расових або національних груп цивільного населення з метою ліквідувати певні раси, національні та релігійні групи), расизм (протиправна національна політика, що має на меті пригноблення представників однієї раси представниками іншої), ксенофобія (страх перед чужоземцями та ненависть до них, їх культури, звичаїв) як можливі наслідки поширення стереотипів та упереджень.

Способи боротьби зі стереотипами, упередженнями та їх наслідками в закладах освіти на деокупованих територіях. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу щодо створення в закладі освітнього простору, вільного від стереотипів та упереджень.

Тема 3. Алгоритм роботи з конфліктами: діагностика конфлікту, ідентифікація, підбір методів урегулювання конфліктів, шляхи їх вирішення. Вчасне реагування на конфлікт

Поняття конфлікту, конфліктної напруги, конфліктного інциденту, ескалації конфлікту, прихованого конфлікту. Принципи роботи з конфліктами в багатокультурному середовищі закладу освіти на деокупованій території. Алгоритм роботи з конфліктами: діагностика конфлікту, ідентифікація, підбір

методів урегулювання конфліктів, шляхи їх вирішення.

Вчасне реагування на конфлікт.

Розвиток комунікації, взаємодії, формування культури толерантності, порозуміння та діалогу для запобігання конфліктам через відмінності у світогляді та досвіді між учасниками освітнього процесу на деокупованій території.

Тема 4. Медіація як спосіб урегулювання конфліктів (спорів) у відносинах між учасниками освітнього процесу

Медіація як один з ефективних альтернативних способів вирішення конфліктів у відносинах між учасниками освітнього процесу. Законодавство про медіацію.

Структура та принципи медіації. Відмінність від процесу переговорів чи фасилітації.

Переваги медіаційного процесу: конфіденційність, безпека, добровільність, економія часу, гнучкість процесу, збереження репутації, іміджу та взаємовідносин у закладі.

Правила проведення медіації: порядок та методика проведення медіації, права та обов'язки учасників медіації.

Тема 5. Методи вирішення конфліктних ситуацій і суперечок

П'ять основних підходів до вирішення конфліктної ситуації: відсторонення, суперництво, компроміс, поступка, співробітництво.

Методи вирішення суперечок та конфліктних ситуацій: безконфліктна комунікація, переговори, звернення до спільнот, засобів масової інформації, посадових осіб, спеціалістів.

Роль конструктивного діалогу в умовах правової держави. Методи та принципи ведення діалогу та полілогу. Основні види діалогу та полілогу (бесіда, дискусія, суперечка, диспут, інтерв'ю, ділова гра, круглий стіл тощо).

Прийоми усвідомленого й емпатичного слухання.

Метод ненасильницької комунікації М. Розенберга.

Практики ненасильницької комунікації в закладі освіти на деокупованій території.

Тема 6. Способи створення атмосфери відкритості, довіри, емпатійного середовища для формування позитивного психологічного клімату в закладі освіти на деокупованій території

Позитивний психологічний клімат у закладі освіти: критерії, показники, форми й методи формування. Чинники, які впливають на психологічний клімат у закладі освіти. Вплив соціального простору, особливостей деокупованого регіону на формування психологічного клімату в навчальному закладі.

Духовний комфорт, психологічний комфорт, емоційний комфорт у закладі освіти.

Способи створення атмосфери відкритості, довіри, емпатійного середовища в закладі освіти на деокупованій території: згуртування

колективу, командна взаємодія, гуманізація відносин між учасниками освітнього процесу, установлення неформальних зв'язків, обговорення та вирішення проблемних ситуацій, відкрита комунікація, формування цінностей та життєвої стратегії закладу, моніторингові дослідження щодо психологічної атмосфери, саморозвиток, самоосвіта учасників освітнього процесу, творча діяльність, надання вільного доступу до інформації, розбудова атмосфери співпереживання тощо.

***Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу
(реалізуються у змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):***

- аналіз / дослідження практичних кейсів за темами курсу;
- групова робота над практичними питаннями реалізації алгоритму врегулювання конфліктів;
- моделювання ситуацій, пов'язаних з урегулюванням конфліктів;
- ділові ігри;
- мозкові штурми щодо методів вирішення суперечок;
- планування комунікативних заходів та системи роботи із запобігання конфліктів у закладі освіти;
- розробка за захист проєктів «Формування безконфліктного робочого середовища для здобувачів освіти в закладі освіти на деокупованій території».

КУРС 4. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА НА ДЕОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Тема 1. Особливості організації інклюзивного навчання та роботи команди супроводу на деокупованій території.

Інклюзія та її важливість у контексті відновлення освітнього процесу на деокупованій території. Вимоги законодавства щодо організації інклюзивного освітнього середовища та інклюзивного навчання. Принципи інклюзії, що є актуальними для роботи зі здобувачами освіти на деокупованих територіях.

Організація інклюзивного навчання на деокупованих територіях. Роль команди супроводу в забезпеченні інклюзивного навчання.

Функції та завдання команди супроводу. Комунікація і співпраця між членами команди супроводу. Розроблення, реалізація та моніторинг індивідуальної програми розвитку (далі – ППР) учня. Виклики під час організації інклюзивного навчання на деокупованих територіях. Можливості для підвищення кваліфікації педагогів та членів команди супроводу.

Тема 2. Різноманітність особливих освітніх потреб, їх прояви та способи виявлення в здобувачів освіти на деокупованій території

Категорії особливих освітніх потреб (труднощів), характерних для здобувачів освіти на деокупованій території (інтелектуальні, функціональні, фізичні, соціоадаптаційні та ін.). Вплив травматичних подій на виникнення

особливих освітніх потреб. Прояви особливих освітніх потреб у школярів. Сигнали, що свідчать про необхідність залучення фахівців (психологів, логопедів, реабілітологів тощо).

Інструменти та методики, що дозволяють виявляти особливі освітні потреби в дітей. Спостереження та критерії, що допомагають педагогам ідентифікувати ООП. Урахування особливостей посттравматичних розладів під час діагностування.

Роль батьків у процесі виявлення та розуміння освітніх потреб дитини. Уникнення упереджень і об'єктивна оцінка освітніх потреб.

Тема 3. Принципи і стратегії універсального дизайну й розумного пристосування у сфері освіти на деокупованій території

Універсальний дизайн в освіті та його основні принципи. Відмінність між універсальним дизайном і розумним пристосуванням. Законодавчі основи, що регулюють застосування універсального дизайну та розумного пристосування в Україні. Роль учителя в реалізації універсального дизайну.

Особливості забезпечення доступності навчальних матеріалів для всіх учнів. Організація освітнього середовища з урахуванням особливостей, потреб, здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. Створення фізично доступного навчального середовища. Забезпечення психологічно безпечного середовища для всіх учнів.

Оцінювання ефективності універсального дизайну та розумного пристосування. Адаптація навчальних матеріалів, методів викладання та середовища відповідно до принципів універсального дизайну.

Приклади практичного застосування універсального дизайну та розумного пристосування в освітньому процесі на деокупованих територіях.

Тема 4. Розроблення і реалізація індивідуальної програми розвитку учня з особливими освітніми потребами

Індивідуальна програма розвитку (далі – ІПР) та її роль у навчанні учня з особливими освітніми потребами. Вимоги до розроблення ІПР, що регламентуються законодавством України. Основні компоненти ІПР. Учасники розроблення ІПР.

Роль учителя, психолога, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, батьків у процесі розробки та реалізації ІПР. Етапи розроблення ІПР. Реалізація ІПР. Збір інформації про навчальні потреби та можливості учня. Моніторинг виконання ІПР. Індивідуальний навчальний план. Індивідуальна навчальна програма.

Тема 5. Рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання

Рівні підтримки, що передбачені українським законодавством. Значення рівнів підтримки для організації інклюзивного навчання. Визначення рівнів підтримки. Рівні підтримки та їх зв'язок з ІПР. Зв'язок рівнів підтримки з іншими аспектами інклюзії (наприклад, з адаптацією навчальних програм, створенням доступного середовища тощо).

Принципи, форми й методи педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами на різних рівнях підтримки. Забезпечення педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами (з 1 по 5 рівень).

Тема 6. Адаптації та модифікації в освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб здобувачів освіти

Принципи адаптації та модифікації. Різниця між адаптацією та модифікацією в освітньому процесі. Визначення потреб в адаптації або модифікації навчального матеріалу для конкретного учня за рівнями підтримки. Приклади видів адаптацій, що можуть бути застосовані для учнів з особливими освітніми потребами.

Урахування індивідуальних особливостей учня під час адаптації та модифікації. Роль команди супроводу та педагогів у процесі адаптації та модифікації. Вплив адаптацій та модифікацій на досягнення навчальних результатів учнів.

Тема 7. Партнерська взаємодія фахівців команди супроводу та батьків як умова ефективності інклюзивного навчання на деокупованій території

Партнерська взаємодія фахівців команди супроводу та батьків як умова ефективності інклюзивного навчання. Принципи партнерства. Форми співпраці. Функції та обов'язки асистента вчителя та асистента учня в освітньому процесі. Розподіл ролей та зон відповідальності між членами команди супроводу.

Співпраця з асистентом учителя та учня, командою супроводу, батьками та іншими фахівцями на засадах партнерства та в інтересах дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 8. Формування в класі атмосфери підтримки, взаємоповаги та співпраці між учнями, вчителями та іншими учасниками освітнього процесу

Деонтологія в освіті. Етичні аспекти в роботі з особами з інвалідністю. Спілкування та взаємодія дітей в інклюзивному просторі на засадах недискримінаційного та інклюзивного підходів. Недискримінаційний та інклюзивний підходи в освіті. Законодавча база щодо забезпечення реалізації недискримінаційного та інклюзивного підходів в освіті.

Фактори, що впливають на формування позитивного клімату в класі (учительський стиль, взаємодія між учнями, фізичний простір тощо). Створення атмосфери довіри та безпеки, де кожен учень відчувається комфортно. Сприяння взаєморозумінню, співпраці та взаємодопомоги.

Стереотипи та упередження щодо дітей з особливими потребами. Приклади із життя щодо ілюстрації важливості різноманітності. Методи, що сприяють формуванню атмосфери прийняття та підтримки серед учнів у класі.

Розвиток у школярів навичок емпатії та взаємоповаги до однокласників з різними особливостями. Характеристика активностей, що допомагають налагодити співпрацю між учнями та побудувати позитивні стосунки.

Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу
(реалізуються в змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):

- аналіз / дослідження практичних кейсів за темами курсу;
- групова робота за темами курсу; активне слухання;
- обговорення стратегій успішного інклюзивного навчання;
- моделювання ситуацій, пов'язаних з організацією роботи в інклюзивному класі;
- ділові ігри (команда супроводу; асистент учителя і вчитель та ін.);
- мозкові штурми щодо організації освітнього середовища з урахуванням інтересів та можливостей дітей з ООП;
- розв'язування практичних ситуацій щодо формування в класі атмосфери підтримки дітей з ООП;
- візуалізація інклюзивного простору в ЗЗСО;
- розробка та захист проєктів «Адаптація та/чи модифікація завдання з предмета (на вибір слухача) для учня 7 класу, що має особливі освітні потреби» (на вибір слухача); «Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами».

КУРС 5. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО, РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Тема 1. Вимоги законодавства щодо організації безпечного, розвивального освітнього середовища в закладі освіти на деокупованих територіях, зокрема стосовно основ безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

Основні положення чинних законів та підзаконних актів, що регулюють питання безпеки в закладах освіти на деокупованих територіях. Міжнародні стандарти та рекомендації при організації безпечного освітнього середовища.

Адаптація інфраструктури освітніх закладів для забезпечення безпеки учнів та працівників на деокупованих територіях. Вимоги до проведення санітарно-гігієнічних заходів в умовах відновлення шкіл після деокупації. Система підготовки вчителів та працівників закладів освіти до роботи в умовах підвищених ризиків і забезпечення безпеки життєдіяльності.

Контроль за дотриманням санітарних норм та стандартів безпеки в закладах освіти після відновлення на деокупованих територіях. Роль місцевої влади в забезпеченні безпеки в закладах освіти. Залучення громадських організацій та волонтерів до вирішення проблем безпеки. Оцінювання рівня безпеки в закладах освіти.

Тема 2. Основи міжнародного гуманітарного права. Організація освітнього середовища на демократичних засадах

Міжнародне гуманітарне право (далі – МГП), його значення в освіті. Основні цілі та завдання МГП. Принципи міжнародного гуманітарного права, що можуть бути інтегровані в освітній процес. Освіта як інструмент, що

сприяє формуванню поваги до міжнародного гуманітарного права серед молоді.

Демократичний підхід в освіті. Принципи демократичної освіти (повага до прав і свобод учасників освітнього процесу, інклюзія та толерантність, свобода думки та вираження, взаємоповага та партнерство, право на вибір і самореалізацію, справедливість і рівність, етичність та відповідальність, участь, повага до різноманіття, повага і захист прав). Права учнів на свободу слова, участь в ухваленні рішень і рівний доступ до освіти.

Розвиток демократичної культури серед учасників освітнього процесу. Дії педагога на порушення демократичних принципів у закладах освіти.

Тема 3. Особливості створення та адаптації освітнього середовища в нетипових умовах. Види укриттів. Безпечне та безперешкодне пересування по школі

Значення безпеки для провадження освітньої діяльності в закладі освіти. Політика безпеки закладу освіти. Оцінка потреб закладу освіти як перший крок для розроблення плану безпеки. Поняття та основні компоненти безпечного освітнього середовища. Кодекс безпечного освітнього середовища.

Особливості створення та адаптації освітнього простору в нетипових умовах та непристосованих приміщеннях (підвальні або напівпідвальні приміщення, бібліотеки, клуби, спортзали, коридори, тимчасові будівлі, модульні конструкції тощо). Призначення та класифікація сховищ.

Організація безпечного освітнього середовища в укритті (мінімальні вимоги до обладнання укриття для проведення освітнього процесу – освітлення, вентиляція, меблі, санітарні умови тощо; забезпечення психологічного комфорту дітей під час перебування в укритті – організація дозвілля, психологічна підтримка тощо; визначення правил поведінки для учасників освітнього процесу в укритті тощо).

Тема 4. Способи поведінки в небезпечних ситуаціях та фактори можливого ризику в приміщенні та на території закладу освіти. Шляхи евакуації

Протоколи безпеки для учнів різного віку щодо правил поведінки під час повітряних тривог, атак, евакуації, перебування в сховищі / укритті, щоденне інформування та інструктажі. Адаптація протоколів безпеки для учнів різного віку та рівня розвитку, щоб вони були зрозумілі та ефективні в умовах стресу й паніки. Організація евакуації учнів у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Евакуаційні заходи, порядок їх планування та здійснення. Забезпечення безпеки та порядку під час проведення евакуаційних заходів. Тренування з евакуації.

Характеристика заходів для забезпечення безпечного пересування по школі під час повітряної тривоги (маркування шляхів евакуації, освітлення, видалення перешкод тощо). План реагування на надзвичайні ситуації та його реалізація. Алгоритм дій у разі обвалу будівлі, радіаційної та хімічної небезпеки. Алгоритм дій на випадок виникнення надзвичайної ситуації

соціального характеру (терористичні акти, захоплення будівель і споруд, замінування, масові заворушення), природного та техногенного характеру. Порядок дій під час обстрілів та їх наслідків.

Екстрена валіза педагога та тривожний рюкзак школяра. Доступність інформації про безпеку для дітей з особливими потребами. Співпраця з батьками здобувачів освіти та службами цивільного захисту для забезпечення безпеки та координації під час евакуації і перебування в укриттях. Основи самозахисту та самооборони.

Тема 5. Безпека в умовах війни. Мінна безпека. Правила безпечної поведінки в умовах наявності мін та вибухонебезпечних предметів

Поняття «мінна безпека» та «мінна небезпека». Загальний огляд вибухонебезпечних предметів та мін. Вибухонебезпечні залишки війни: боєприпаси, що не вибухнули, залишені вибухонебезпечні боєприпаси, детонатори, саморобні вибухові пристрої, набої. Відмінності вибухових пристроїв. Групи ризику.

Правила безпечної поведінки людини на території, яка має ознаки забруднення мінами та вибухонебезпечними предметами. Алгоритм дій у разі виявлення вибухонебезпечних предметів. Правила безпечної поведінки на місці події після вибуху. Правила позначення небезпек, пов'язаних з мінами та вибухонебезпечними предметами. Попереджувальні знаки, що належать до офіційних систем позначення. Саморобні системи позначення.

Порядок дій педагога у разі виявлення вибухонебезпечного або підозрілого предмета, мін чи отримання анонімного повідомлення про загрозу вибуху.

Формування в здобувачів освіти культури безпечної поведінки у воєнний і повоєнний час на територіях, потенційно забруднених вибухонебезпечними предметами.

Організація співпраці з місцевими органами влади, медичними та рятувальними службами для забезпечення безпеки в школах на деокупованих територіях. Партнерство педагога зі шкільним офіцером (наказ Національної поліції України «Про впровадження експерименту»). Співпраця зі службами МВС, зокрема ДСНС. Функції та завдання служб МВС, зокрема ДСНС, у сфері мінної безпеки. Координація дій між закладами освіти та службами безпеки.

Тема 6. Засади інформаційно-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності

Основні цілі інформаційно-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу (формування свідомого ставлення до безпеки, розвиток навичок безпечної поведінки, зниження ризику нещасних випадків тощо) та завдання (навчання правил безпечної поведінки в різних ситуаціях, розвиток критичного мислення, формування відповідальності за власну безпеку та безпеку оточення та ін.).

Принципи профілактично-просвітницької роботи (систематичність, доступність, інтерактивність, орієнтація на практику, урахування вікових особливостей). Методи та форми інформаційно-просвітницької роботи.

Формування навичок виживання в учасників освітнього процесу в умовах атак та мінної забрудненості.

Проводити просвітницько-навчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

Інформаційно-просвітницька робота щодо протимінної небезпеки для учасників освітнього процесу.

Тема 7. Види та прояви насильства, дискримінації, булінгу (цькування), мобінгу, правила запобігання та протидії їм

Види насильства, дискримінації, булінгу та мобінгу в освітньому середовищі. Основні причини та фактори, що сприяють появі булінгу та мобінгу в колективах. Булінг. Ознаки та дії під час булінгу. Попередження булінгу.

Ідентифікація видів та проявів насильства, дискримінації, булінгу (цькування) та мобінгу в освітньому середовищі. Правила попередження та реагування на ці ситуації учасниками освітнього процесу.

Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу (реалізуються в змісті кожної теми за вибором суб'єкта підвищення кваліфікації):

- аналіз / дослідження інформаційних кейсів за темами курсу;
- групова робота за темами курсу;
- моделювання / прогнозування / розв'язання ситуацій, пов'язаних зі способами поведінки в небезпечних ситуаціях;
- ділові ігри;
- мозкові штурми за проблемними питаннями курсу;
- візуалізація осередків безпеки в закладі освіти;
- планування антибулінгових заходів;
- практика з тренажерами та муляжами мін і вибухонебезпечних предметів;
- розробка і захист проєктів щодо створення та адаптації освітнього простору в нетипових умовах та непристосованих приміщеннях.

КУРС 6. ПЕРША ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Тема 1. Перша домедична допомога учасникам освітнього процесу

Порядок надання першої домедичної допомоги учасникам освітнього процесу. Медико-правові та етичні аспекти надання першої домедичної допомоги. Виявлення факторів загрози життю, види травм, способи оцінки стану постраждалого, реанімація, штучне дихання та непрямий масаж серця.

Основні ознаки, що свідчать про загрозу життю (відсутність свідомості, відсутність дихання, кровотеча, шок).

Оцінка стану постраждалого та визначення пріоритетних дій. Фактори, що можуть ускладнити оцінку стану постраждалого (стрес, паніка, відсутність необхідних знань та навичок тощо). Допомога постраждалим з невідкладними медичними станами (кровотеча, травми та переломи, рани від вибухів, шоківий стан). Дії в ситуаціях з невідкладними медичними станами, як-от інсульт, інфаркт, задуха, отруєння, алергічні реакції, астма, судоми, загострення серцево-судинних захворювань тощо. Види травм, що трапляються в закладах освіти (садна, забиття, переломи, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом тощо).

Невідкладні заходи для зупинки кровотечі (капілярна, венозна, артеріальна). Надання домедичної допомоги в разі травмування черепа, хребта, грудної клітки та живота. Перша домедична допомога при мінно-вибухових травмах за рекомендаціями МОЗ. Види мінно-вибухових поранень та надання першої домедичної допомоги як дорослим, так і дітям (відкриті та закриті переломи кісток; розриви м'язів, судин, внутрішніх органів; опіки; контузії; втрата свідомості; шок).

Принципи іммобілізації та евакуації постраждалих. Аптечка першої допомоги в школі. Основні табу при наданні першої домедичної допомоги. Принципи накладання джгутів, биндажів і компресійних пов'язок для тимчасової зупинки кровотечі.

Рекомендації щодо надання допомоги в умовах обмежених ресурсів або в нетипових умовах. Техніки та методи, що допомагають зберігати спокій та зосередженість під час надання першої домедичної допомоги.

Тема 2. Основи ментального здоров'я і ресурсності. Самодопомога та допомога іншим людям через призму Моделі стійкості спільнот

Ментальне здоров'я та фактори, що на нього впливають. Ментальне здоров'я та його важливість для успішного навчання і професійного розвитку. Ознаки ментального здоров'я та його порушення. Ресурсність: що це таке й що означає бути ресурсною людиною? Види ресурсів (фізичні, психологічні, соціальні).

Форми і методи збереження ментального здоров'я в умовах війни та інших криз. Ресурси та стратегії, що допомагають підтримувати й зміцнювати ментальне здоров'я в стресових ситуаціях.

Практики самодопомоги та усвідомленості (майндфулнес), що сприяють покращенню психологічної стійкості. Самодопомога та допомога іншим людям через призму Моделі стійкості спільнот.

Психологічна підтримка учасників освітнього процесу, які стикаються з проблемами ментального здоров'я (тривожність, депресія, розлади поведінки, емоційний дистрес тощо).

Тема 3. Прийоми збереження особистого фізичного й психологічного здоров'я. Профілактика психологічної травматизації педагогічних працівників

Характеристика прийомів самодопомоги, що сприяють збереженню фізичного і психологічного здоров'я. Фізичне здоров'я (збалансоване харчування, фізична активність, сон, профілактика захворювань). Психологічне здоров'я (управління стресом, емоційний інтелект, соціальні зв'язки, позитивне мислення). Усвідомлення власних потреб та обмежень для збереження здоров'я.

Техніки релаксації та дихальні вправи для зниження рівня стресу. Роль фізичної активності в підтримці емоційної стійкості та здоров'я. Вплив збалансованого харчування на фізичний та психологічний стан. Методи ефективного планування і таймменеджменту для запобігання професійному вигоранню. Установлення особистих кордонів для збереження психологічного комфорту.

Практики турботи про себе (self-care), необхідні для підтримки ментального здоров'я. Сон і відновлення для підвищення загальної витривалості організму. Стратегії запобігання емоційному вигоранню та підтримки особистої ресурсності. Медитація та усвідомленість для зниження рівня тривоги й стресу. Методи управління емоціями та практики емоційної регуляції.

Вплив соціальної підтримки на психологічне здоров'я. Позитивне мислення і психологічна гнучкість у збереженні психічного здоров'я. Підтримка хобі й інтересів для зниження рівня стресу та покращення якості життя.

***Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу
(реалізуються в змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):***

- аналіз / дослідження інформаційних кейсів;
- практика з тренажерами, манекенами, медичним обладнанням щодо надання домедичної допомоги;
- групова робота за темами курсу;
- моделювання / розв'язання ситуацій щодо підтримки учасників освітнього процесу при погіршенні ментального здоров'я в умовах війни та кризового стану;
- ділові ігри;
- мозкові штурми за проблемними питаннями курсу.

КУРС 7. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЦИФРОВІ РЕСУРСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Тема 1. Цифрові технології та цифрові ресурси для організації освітнього процесу на деокупованій території

Оцінка потреб та можливостей цифрової грамотності учнів на деокупованих територіях. Стан матеріально-технічної бази шкіл (наявність комп'ютерної техніки, інтернету тощо). Цифрові технології та ресурси, що

використовуються в освітньому процесі України. Бар'єри, що можуть виникнути при впровадженні цифрових технологій (відсутність електроенергії, обмежений доступ до інтернету тощо).

Цифрові ресурси, що можуть бути використані для створення інтерактивного навчального контенту. Використання цифрових інструментів, що забезпечують підтримку учнів з особливими освітніми потребами.

Створення / адаптація / модифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів відповідно до потреб учнів. Заходи для забезпечення інформаційної безпеки в освітньому процесі. Захист персональних даних учнів та вчителів.

Протоколи безпеки та конфіденційності для захисту даних учасників освітнього процесу. Платформи для безпечного зберігання і обміну навчальними матеріалами.

Тема 2. Особливості організації освітнього процесу в закладі освіти за дистанційною / змішаною формою навчання. Платформи для дистанційного та змішаного навчання. Освітня аналітика та технології ухвалення рішень на основі даних платформ

Законодавчі акти, що регулюють дистанційну та змішану форми навчання в ЗЗСО. Переваги та виклики дистанційного й змішаного навчання для різних рівнів освіти. Характеристика компетентностей педагога для ефективної роботи в онлайн-середовищі. Оптимальне поєднання форматів очного та дистанційного навчання.

Організація дистанційного або змішаного навчання в нетипових умовах. Технічне забезпечення, обладнання та програмне забезпечення, що необхідні для організації дистанційного навчання. Вибір цифрових інструментів та платформ для організації дистанційного й змішаного навчання. Критерії, які варто враховувати при виборі платформи для дистанційного навчання. Функціонал платформ.

Освітні платформи. Оцінювання навчальних досягнень учнів у дистанційному форматі, зокрема формувальне та підсумкове оцінювання. Об'єктивність оцінювання. Створення інтерактивного навчального середовища. Організація ефективної взаємодії між учителями та учнями в онлайн-середовищі.

Використання штучного інтелекту в роботі вчителя та організації освітньої діяльності учнів. Організація зворотного зв'язку з учнями під час дистанційного або змішаного навчання.

Освітня аналітика та технології ухвалення рішень на основі даних (використання даних платформ дистанційного навчання та результатів опитувань учасників освітнього процесу). Супровід учасників освітнього процесу щодо входження в український цифровий простір.

Тема 3. Правила інформаційної безпеки в цифровому середовищі (цифрова гігієна, кібербезпека, профілактика кібербулінгу), правила захисту від інформаційних вірусів та маніпуляцій на деокупованій території

Особливості інформаційної безпеки на деокупованій території. Загрози інформаційній безпеці, що характерні для деокупованих територій. Попередження витоків персональних даних та захист пристроїв від шкідливого програмного забезпечення в нестабільному середовищі. Заходи щодо формування навичок цифрової гігієни серед учасників освітнього процесу. Базові принципи цифрової гігієни.

Сутність і класифікація методів захисту інформації в комп'ютерних системах та мережах. Системи, заходи та засоби захисту інформації в закладах освіти. Захист пристроїв користувачів від інфікування шкідливим програмним забезпеченням і можливого викрадення конфіденційної інформації.

Загальні рекомендації до захисту інформації під час роботи з комп'ютерними пристроями й інформаційними системами, що використовуються в освітньому середовищі. Навички безпечної поведінки в інтернеті, алгоритм дій у разі порушення прав й інтересів здобувачів освіти.

Профілактика кібербулінгу. Ідентифікація та попередження випадків кібербулінгу серед учнів і педагогів у регіонах, які пережили окупацію. Створення безпечного цифрового простору для школярів на деокупованих територіях.

Тема 4. Правила безпечної комунікації через e-mail та соцмережі

Основи безпечної комунікації через e-mail та соцмережі. Характеристика основних загроз, що виникають при використанні e-mail та соцмереж. Уникнення відкриття підозрілих посилань та вкладень. Створення безпечного облікового запису. Створення надійних паролів для e-mail та соцмереж. Двофакторна автентифікація в захисті облікових записів. Компрометація акаунтів через фішингові атаки.

Етична комунікація в цифровому середовищі. Правила коректної поведінки в професійному та особистому спілкуванні онлайн. Налаштування приватності в соцмережах для забезпечення захисту особистої інформації.

Розпізнавання небезпечного контенту. Ознаки підозрілого e-mail чи повідомлення в соцмережах. Дії учасників освітнього процесу в разі отримання погроз, шахрайських повідомлень або кібербулінгу.

Кібербезпека в соцмережах. Уникнення шахрайства через підроблені акаунти. Дії в разі компрометації чи злому облікового запису. Наслідки за публікацію особистої інформації чи конфіденційних даних. Безпека та культура цифрових спільнот, створення цифрових спільнот у соцмережах чи месенджерах. Цифрові навички в умовах обмежених цифрових ресурсів та кіберзагроз.

Тема 5. Академічна доброчесність в умовах цифрового освітнього середовища

Академічна доброчесність та її основні принципи. Дотримання академічної доброчесності в цифровому середовищі. Характеристика ризиків порушення академічної доброчесності, що виникають в умовах дистанційного та змішаного навчання. Види академічних порушень у цифровому середовищі (плагіат, списування, підробка результатів, використання штучного інтелекту

тощо). Цифрові інструменти для перевірки академічної доброчесності (антиплагіатні програми, системи контролю тестування тощо). Створення навчальних завдань з мінімізацією можливостей порушення доброчесності. Формування культури академічної доброчесності серед учнів і педагогів у цифровому форматі. Права та обов'язки учасників освітнього процесу щодо забезпечення академічної доброчесності.

Розвиток критичного мислення та відповідальності учнів. Наслідки та відповідальність за порушення академічної доброчесності в умовах цифрового середовища. Етичні аспекти використання штучного інтелекту й автоматизованих систем оцінювання в забезпеченні доброчесності. Кодекс академічної доброчесності для учасників освітнього процесу в умовах цифрового навчання.

Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу
(реалізуються в змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):

- групова робота за темами курсу;
- мозкові штурми;
- розв'язування навчальних проблем щодо організації дистанційного навчання;
- творення графічних і візуальних засобів передачі інформації;
- створення цифрових продуктів.

КУРС 8. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ В НУШ НА ДЕОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ. ОСВІТНІ ВТРАТИ

Тема 1. Виявлення та подолання освітніх утрат, що з'явилися в здобувачів освіти внаслідок навчання на тимчасово окупованій території України та поза межами України

Освітні втрати, пов'язані з відсутністю доступу до української освіти, тривалістю перебування поза межами освітнього процесу України; категорії здобувачів освіти, у яких прогнозуються освітні втрати: внутрішньо переміщені особи, учні, що навчалися на тимчасово окупованих територіях, перебували в російській федерації, за кордоном).

Навчальні втрати й розриви як наслідок освітніх утрат. Діагностування рівня навчальних досягнень учнів і різниці в академічній успішності між різними категоріями здобувачів освіти на деокупованих територіях відповідно до державних стандартів освіти України. Інструменти для діагностування, розвиток навичок діагностування навчальних утрат. Первинне та вторинне діагностування. Зворотний зв'язок з учнями.

Стратегії компенсації навчальних утрат відповідно до категорій здобувачів освіти: завдання для самостійної роботи, групові та індивідуальні консультації, додаткові навчальні сесії, додатковий навчальний рік, адаптація освітніх програм закладу, навчальних програм з предметів, упровадження

інтегрованих курсів, застосування технології диференційованого навчання (створення різнорівневих класів або груп учнів у класі, диференціація курсів: базовий і базовий поглиблений) та інші.

Тема 2. Моделювання змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) та його адаптування до потреб здобувачів освіти і поточної ситуації

Модельні навчальні програми як документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством України.

Особливості розроблення навчальних програм на основі модельних для різних класів / різних категорій здобувачів освіти на деокупованих територіях з урахуванням потреб здобувачів освіти й тривалості їх перебування поза межами освітнього процесу України. Вимоги до навчальних програм, зокрема щодо достатньої деталізації та конкретизації змісту й послідовності досягнення результатів навчання з урахуванням рівня підготовленості здобувачів освіти, можливості реалізувати право ЗЗСО на академічну свободу, урахування необхідних видів оцінювання, видів навчальної діяльності для формування вмінь здобувачів освіти застосовувати знання в реальних життєвих умовах.

Моделювання змісту навчальних предметів через добір навчального матеріалу з урахуванням потреб здобувачів освіти. Робота із чутливими темами та потенційно травматичним освітнім контентом.

Тема 3. Застосування міжпредметних зв'язків й інтеграції змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів) для формування і розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей, наскрізних умінь

Інтеграція в освіті. Три рівні інтеграції: внутрішньопредметна, міжпредметна, транспредметна.

Інтеграція змісту в межах освітніх галузей та міжгалузева інтеграція. Базові знання для розв'язання міждисциплінарних проблем, формування та розвиток наскрізних умінь і ключових компетентностей здобувачів освіти, м'яких навичок засобами різних предметів. Формування міжпредметних зв'язків на змістовому, операційно-діяльнісному, ціннісно-смісловому рівнях.

Внутрішньогалузеві інтегровані курси та міжгалузеві інтегровані курси. Особливості їх викладання в закладах освіти на деокупованих територіях. Можливість розроблення в закладі освіти власних навчальних програм інтегрованих курсів на основі модельних навчальних програм окремих предметів.

Інтеграція громадянознавчого компонента у викладання різних предметів у закладі освіти на деокупованій території засобами підбору навчального матеріалу та компетентнісних завдань. Формування єдності з національним освітнім простором України.

Тема 4. Особливості викладання в НУШ. Компетентнісний і діяльнісний підходи, кооперативне, проєктне навчання, дослідження та експерименти для досягнення результатів, визначених державними стандартами

Сутність компетентнісного навчання, акцент на розвиток ключових компетентностей учнів, необхідних для успішної діяльності в сучасному світі. Проблемний та діяльнісний підходи при компетентнісному навчанні. Компетентнісні завдання, вимоги до них. Педагогіка партнерства при компетентнісному навчанні.

Групова та кооперативна форми організації діяльності здобувачів освіти на уроці. Ситуація успіху, формування навичок самоорганізації та співпраці, спілкування та вирішення конфліктів, виховання відповідального ставлення до результатів спільної діяльності при груповому й кооперативному навчанні.

Компетентнісне навчання через проєктну, дослідницьку та експериментальну діяльність для досягнення результатів, визначених державними стандартами. Проєкти поза межами класу для соціалізації здобувачів освіти.

Тема 5. Особливості оцінювання навчальних результатів учнів. Формувальне оцінювання як чинник мотивації та підтримки в навчанні

Види оцінювання результатів навчання учнів: різниця між формувальним та підсумковим оцінюванням.

Право закладу освіти на свободу вибору форм, змісту та способів оцінювання.

Особливості оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на деокупованих територіях.

Роль формувального оцінювання для підтримки та корегування навчального поступу здобувачів освіти на деокупованих територіях, розвитку мотивації до навчання. Взаємооцінювання та самооцінювання учнів.

Критерії оцінювання груп загальних результатів предметів освітньої галузі.

Власні способи спостереження педагога за розвитком наскрізних умінь здобувачів освіти.

Тема 6. Реалізація білінгвальної освіти в ЗЗСО на деокупованих територіях, можливості та моделі білінгвальної освіти

Вимоги законодавства України щодо державної мови як мови освітнього процесу в Україні (закони України «Про освіту» (стаття 7), «Про повну загальну середню освіту» (стаття 5), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (стаття 21)): під час проведення навчальних занять, у спілкуванні вчителів, викладачів, іншого персоналу закладів освіти.

Поняття білінгвальної освіти. Можливість використання білінгвальної освіти як *перехідної моделі* організації навчання в ЗЗСО на деокупованих територіях з метою подолання навчальних утрат та розривів для категорій здобувачів освіти, які довгий період навчалися на тимчасово окупованих територіях, перебували в російській федерації.

Можливі моделі білінгвальної освіти:

- **точкова** (за наявності в здобувачів освіти достатнього досвіду застосування

української мови, який потребує оновлення): учитель-предметник робить додаткові точкові коментарі, пояснення російською мовою деяких складних термінів, понять, явищ, алгоритмів роботи, поступово переводячи спілкування на українську мову;

- **перехідна** (за наявності в здобувачів освіти початкового досвіду використання української мови, який потребує адаптаційного періоду): учні навчаються російською мовою у визначений закладом освіти адаптаційний період (до 1 семестру), з поступовим переходом на точкову модель і далі – до навчання виключно державною мовою;

- **«занурення»** (за відсутності досвіду використання української мови в здобувачів освіти): викладання предмета здійснюється двостороннє, білінгвально – українською та російською мовами протягом року. При цьому за рахунок резервних годин в освітній програмі закладу збільшується кількість годин на основні предмети (можлива робота двох педагогічних працівників на один предмет). Третя модель білінгвальної освіти передбачає можливість для старших

класів використання додаткового академічного року вивчення української мови та предметів за індивідуальним планом для підготовки до вступу до закладу вищої освіти.

Інші варіанти використання моделей білінгвальної освіти для викладання предметів різних освітніх галузей.

Тема 7. Формування громадянської свідомості та патріотизму на уроках та в позакласній діяльності

Демократія та тоталітаризм (переваги України й відмінності з російською федерацією). Роль громадянського суспільства в новій історії України (Революція на граніті, Революція гідності, спротив агресії російської федерації тощо).

Базові знання історії української державності та перебігу українсько-російських відносин, зокрема війни (починаючи з 2014 року), їх роз'яснення здобувачам освіти в урочній та позаурочній діяльності через приклад особистостей (герої України / культ убивць на ТОТ), приклади підтримки світових держав, документи ООН (зокрема резолюцію Генеральної Асамблеї ООН від 02 березня 2022 року «Агресія проти України», яка засуджує вторгнення росії в Україну й вимагає від рф негайно вивести війська з української території; резолюцію підтримали 143 країни), документи Ради Європи (приклад виключення росії зі складу Ради Європи у 2022 році), особисті приклади тощо.

Основи громадянської освіти та реалізація громадянсько-освітнього компонента в закладі освіти на деокупованій території. Громадянська освіта та її роль у формуванні українського суспільства. Ключові компетентності, які формує громадянська освіта. Громадянські компетентності, що є найбільш актуальними для учнів, які проживають на деокупованих територіях.

Психологічні та соціальні наслідки окупації, що впливають на формування громадянської позиції учнів. Зміст громадянської освіти на деокупованих територіях. Поєднання загальнонаціональних цінностей з місцевими особливостями та історичним досвідом. Залучення учнів до активної громадської діяльності.

Основи національно-патріотичного виховання в Україні. Основні завдання патріотичного виховання в закладі освіти на деокупованій території. Форми й методи організації роботи з патріотичного виховання.

***Орієнтовні види практичних і самостійних завдань у межах курсу
(реалізуються в змісті кожної теми за вибором
суб'єкта підвищення кваліфікації):***

- групова робота за темами курсу;
- моделювання змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів);
- мозкові штурми щодо способів адаптування змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) до потреб здобувачів освіти та поточної ситуації;
- розв'язання проблемних питань щодо організації компетентнісного навчання та формування громадянської свідомості й патріотизму в учасників освітнього процесу ЗЗСО на деокупованих територіях.

БЛОК III ПРАКТИКА

1. Методична практика

Розроблення контенту для освітніх платформ та його апробування за можливості (наприклад: «Всеукраїнська школа онлайн», «Освітній суп», «Повір», «Тепер я знаю» та інші).

Види контенту:

- методичні матеріали;
- дидактичні матеріали;
- матеріали для оцінювання навчальних досягнень учнів відповідно до вимог модельних програм, державних стандартів початкової, базової, профільної освіти;
- контент для учнів з ООП.

2. Педагогічна практика

Робота з учнями на освітніх платформах «Всеукраїнська школа онлайн», «Освітній суп», «Повір», «Тепер я знаю», «Залишаємося з Україною» тощо за напрямками:

- підготовка до НМТ;
- надолуження освітніх утрат;
- викладання предметів українознавчого компонента для дітей, які

навчаються за кордоном та дистанційно в Україні (українська мова, українська література, історія України, громадянська освіта, географія, захист України, основи правознавства).

Формат: тьюторинг учнів, репетиторство, підтримка учнів з ООП.

БЛОК IV ВАРІАТИВНИЙ²

СПЕЦКУРС. НОВА РЕДАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ: ЗМІНИ ТА ЇХ ПРИЧИНИ

Ділова українська мова як різновид літературної мови. Комунікативні ознаки культури української мови. Мовні норми. Новий правопис. Українська термінологія в діловому спілкуванні. Мовні засоби переконування. Термінологія презентації, дискусії, перемовин.

СПЕЦКУРС. ФАСИЛІТАЦІЯ (ДЛЯ ТИХ, ХТО ГОТОВИЙ СТАТИ ФАСИЛІТАТОРОМ ДЛЯ НОВИХ ГРУП)

Поняття фасилітації, психологічні засади фасилітативного супроводу в умовах реформаційних процесів. Зміст й особливості фасилітації курсів за Програмою підвищення кваліфікації педагогічних працівників кадрового резерву для роботи в закладах загальної середньої освіти на деокупованих територіях України. Умови ефективного фасилітативного супроводу освітнього процесу.

Функції фасилітатора. Робота з командою (групою осіб), різні ролі в команді та способи побудови довірливих відносин. Планування зустрічей, продукти зустрічей, збір інформації.

Технології фасилітативного супроводу освітнього процесу.

СПЕЦКУРС. НАСТАВНИЦТВО (ДЛЯ ТИХ, ХТО ГОТОВИЙ СТАТИ НАСТАВНИКОМ, ЗОКРЕМА ПІД ЧАС ПРАКТИКИ)

Наставництво: поняття, мета, завдання. Зарубіжний досвід та українська практика наставництва в закладах загальної середньої освіти. Наставництво, коучинг, супервізія: відмінності. Ролі, завдання, знання та навички наставника. Види наставництва: формальне, неформальне; групове, індивідуальне. Наставницька бесіда: етапи, якісні та часові показники. Практичні аспекти наставництва.

² Проводяться за вибором слухачів, формується окремий сертифікат, години зараховуються окремо.

СПЕЦКУРС. СУПЕРВІЗІЯ (ДЛЯ ТИХ, ХТО ВІДПОВІДАЄ ВИМОГАМ ДО СУПЕРВІЗОРІВ ТА ГОТОВИЙ ПРОВОДИТИ СУПЕРВІЗІЮ)

Поняття супервізії. Нормативні засади супервізії в Україні. Процедура організації та проведення супервізії. Принципи, форми та методи супервізії. Профіль супервізора. Цикл супервізії. Планування і проведення супервізійної бесіди. Інструменти супервізії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ Міністерства освіти і науки України від 18.10.2019 № 1313. URL: <https://mon.gov.ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-ta-provedennya-superviziyi> (дата звернення: 10.12.2024).
2. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2024).
3. Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю : постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 800 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2024).
4. Європейська конвенція з прав людини. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ukr (дата звернення: 10.12.2024).
5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами). URL: <http://surl.li/pymupn> (дата звернення: 10.12.2024).
6. Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 № 573 (із змінами). URL: <http://surl.li/sskjlh> (дата звернення: 09.12.2024).
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 09.12.2024).
8. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

9. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

10. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

12. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах : постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

13. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047. URL: <http://surl.li/kjktvv> (дата звернення: 10.12.2024).

14. Про затвердження плану заходів з відновлення освіти на деокупованих територіях на 2024–2027 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2024 № 897-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

15. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

16. Про затвердження Положення про педагогічну інтернатуру : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 № 1128, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 р. за № 1670/37292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

17. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 № 509, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31 липня 2018 р. за № 885/32337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

18. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

19. Про затвердження Порядку формування кадрового резерву працівників для роботи у закладах освіти на деокупованих територіях України: постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2023 № 1112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1112-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

20. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <http://surl.li/budkyl> (дата звернення: 10.12.2024).

21. Про затвердження типової освітньої програми для учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

22. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

23. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

24. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

25. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

26. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

27. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Закон України від 17.05.2012 № 4765-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

28. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 09.12.2024).

29. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

30. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 728-р (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

31. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

32. Рамка компетентностей для культури демократії. Т. 1. Європейський центр ім. Вергеланда, 2018, український переклад. URL: <http://surl.li/ghxyzk> (дата звернення: 10.12.2024).

33. Рамка компетентностей для культури демократії. Т. 2. Європейський центр ім. Вергеланда, 2018, український переклад. URL: <http://surl.li/jqjwxi> (дата звернення: 10.12.2024).

34. Рамка компетентностей для культури демократії. Т. 3. Європейський центр ім. Вергеланда, 2018, український переклад. URL: <http://surl.li/urokkz> (дата звернення: 10.12.2024).

35. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа». К., 2018. URL: <http://surl.li/kpmaqr> (дата звернення: 10.12.2024).

Основна література

1. 10 цікавих ідей для навчання учнів медіаграмотності. Практичні прийоми. URL: <http://surl.li/bsjbhg> (дата звернення: 10.12.2024).

2. Дідик Н. Ф. Система роботи із сім'ями військовослужбовців: порівняльний аналіз досвіду США, Канади, Великої Британії. URL: <http://surl.li/peuxuy> (дата звернення: 10.12.2024).

3. Вікові особливості психоемоційного стану підлітків в умовах війни. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/55-2023/11.pdf> (дата звернення: 10.12.2024).

4. Вплив війни та вимушеного переселення на психічне здоров'я дітей і підлітків. URL: <http://surl.li/yqycnm> (дата звернення: 10.12.2024).

5. Всеукраїнська програма ментального здоров'я за ініціативою Олени Зеленської «Ти як?». URL: <https://howareu.com/> (дата звернення: 10.12.2024).

6. Екосистема психологічної допомоги у сфері освіти. URL: <https://www.mentalhelp.in.ua/> (дата звернення: 09.12.2024).
7. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив. Навчальний посібник / Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. / за загал. ред. О. Волошенюк, В. Іванова. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 68 с. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/Mediagramotnost_pid_chas_viyny_web.pdf (дата звернення: 10.12.2024).
8. Новик І. Інклюзивна освіта. Навчально-методичний посібник / уклад. Ірина Новик / Київ : «Каравела». 236 с. 2023.
9. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с. URL: <http://surl.li/lthc1s> (дата звернення: 06.12.2024).
10. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник / Андреєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. К., 2023. 126 с. URL: <http://surl.li/juzzul> (дата звернення: 06.12.2024).
11. Ройз С. Травматичність у школі. 19 с. URL: <http://surl.li/lccv1w> (дата звернення: 10.12.2024).
12. Стаємо сильнішими разом : методичний порадник з використання ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни / укладачі : М. Гриньова, Д. Карпенко, О. Солнцева ; за заг. ред. : Н. Г. Протасової, В. В. Полторак, Ю. О. Молчанової. Київ, 2023. 165 с. URL: <http://surl.li/mvuohf> (дата звернення: 10.12.2024).
13. Як говорити про російсько-українську війну. Уроки стійкості, боротьби та перемог. URL: <http://surl.li/vr1xqg> (дата звернення: 10.12.2024).

**В.о. генерального директора
директорату шкільної освіти**

Інна КІЛЬДЕРОВА